

ELÄMÄNI ILTAMAT

4.4. – 31.10.2002

Muistitietokeruu iltamaperinteestä

Eläkkeensaajien Keskusliiton **Elämäni iltamat** – iltamaperinteen muistitiedon keruukilpailussa pyritään kokoamaan eläkkeensaajaväestön omia iltamakemuksia lähihistoriasta tähän päivään. Keruu on avoin kaikille aiheesta kiinnostuneille.

Keruukilpailu järjestetään Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry:n 40-vuotisjuhlavuonna ja sen suojelijana on muusikko, taiteilija *Reijo Kallio*.

Palkintoraati raati valitsee Elämäni iltamat -keruuseen osallistuneiden kirjoitusten parhaimmiston, jotka palkitaan liiton juhlavuoden päätteeksi.

KERUUAIKA ja POSTITUSOSOITE

Vastausaika on **4.4. – 31.10.2002**. Palkitsemiseen mukaan otettavien kirjoitusten tulee olla perillä 1.11.2002 mennessä.

Kirjoituksia ei palauteta, joten ota itse itsellesi kopio. Vastausten parhaimmisto toimitetaan Eläkkeensaaja-lehdessä julkaistavaksi.

Vastaukset lähetetään osoitteeseen:

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

ELÄMÄNI ILTAMAT

PL 178

00151 Helsinki

PALKINNOT

Kilpailuraadin valinnan perusteella jaetaan palkintoja seuraavasti:

I palkinto

150 € tai vaihtoehtona 6 vrk:n täysihoidoloma EKL:n lomakodissa

II palkinto

100 € tai vaihtoehtoisesti 4 vrk:n täysihoidoloma EKL:n lomakodissa

III – VI palkinnot

Kahden vuorokauden täysihoidoloma EKL:n lomakodissa

OHJEITA KERUUSEEN OSALLISTUVILLE

Kirjoituksissa voi tunnelmoida, kuvata elämyksiä, tärkeitä iltamakokemusten kiinnekohtia tai yksityiskohtia. Kirjoitusten toivotaan olevan mahdollisimman omakohtaisia, mutta toisenkin, läheisen ihmisen iltamakokemuksia voi laittaa paperille.

Voit kertoa Elämäni iltamat -tarinaa lapsuudesta nykypäivään tai keskittyä johonkin erityiseen tapahtumaan. Kirjoituksissa toivotaan ihmisen omaa kokemusta – ei niinkään yleisiä historiallisia tulkintoja, vaan iltamatapahtumien kulkua kirjoittajan kannalta.

Kirjoitusten arvoa ei ratkaise käsiala eikä oikeinkirjoitus, vaan aitous ja todenmukaisuus. Muistelulle ei siis aseteta pituus- tai aiherajausta. Ikärajaa ei myöskään ole. Huomioi kuitenkin seuraavalla aukeamalla olevat kysymykset ja vastausohjeet, jotka helpottavat palkintoraadin työskentelyä.

VASTAUSTEN KÄYTTÖ JA TALLENTAMINEN

Alkuperäiset kilpailuvastaukset talletetaan Helsinkiin Työväen Muistitietotoimikunnan arkistoon, missä ne ovat tutkijoiden käytettävissä. Kilpailun järjestäjällä on oikeus julkaista aineistoa Eläkkeensaaaja-lehdessä tai kokoomateoksessa. Erillisiä tekijänpalkkioita ei makseta.

TIEDUSTELUT

Risto Reuna, Työväen Muistitietotoimikunta, puh. (09) 7743 1170
sähköposti: risto.reuna@tyark.fi

Anne Niemi, Eläkkeensaaajien Keskusliitto, puh. (09) 6126 8444
sähköposti: anne.niemi@elakkeensaaajat.fi

KYSYMYKSET

1) Kerro, millainen oli oma unohtumaton iltamatapahtumasi järjestäjänä, seuraajana, ohjelmanumeron esittäjänä, kanttiinin pitäjänä, järjestysmiehenä tai millaisena muistat iltamat polvenkorkuisena?

Kuka tai ketkä olivat paikkakunnallasi iltamienpidon johtavia sie-luja, kuvaile henkilöitä ja heidän rooliaan työväenyhdistyksessä tai muutoin paikkakunnalla.

VASTAUSOHJEET

Kirjoita omalla omalla vapaalla tyylilläsi ja omin otsikoin

- tietokoneella, kirjoituskoneella tai siististi käsin
- tavallisille A4-arkeille vain toiselle puolelle paperia
- jättäen vasempaan reunaan noin 3 cm tyhjää
- kirjoita alkuun omalle liuskalleen nimi, syntymäaika ja -paikka, vanhempien ammatti, oma ammatti, koulutus sekä osoite ja puhelin
- allekirjoitettu suostumuksesi siihen, että aineisto arkistoidaan nimelläsi Työväen Muistitietotoimikunnan arkistoon tutkimuskäyttöön
- nimimerkin käyttöä arkistoinnissa ei toivota

Jos liität vastaukseesi valokuvia

- kirjoita jokaisesta kuvasta mahdollisimman tarkat tiedot erilliselle paperille (ei kuviin); tärkeimmät tiedot ovat kuvausaika ja -paikka, kuvan aihe, kuvatut henkilöt sekä kuvaaja
- merkitse vastauksesi alkuun selvästi, pitääkö kuvat palauttaa vai ei

2) Millä tavalla iltamien puitteissa toteutui lähialueen ihmisten yhteydenpito, ulkopuolisten tapaaminen, toista sukupuolta oleviin tutustuminen, esiintyjäksi harjaantuminen tai vaikkapa lavasteiden ym. rakenteiden valmistamisen kautta ammattiin oppiminen, muonittaminen ja yleensä talkoomuotoinen yhteistyö?

3) Miten iltamienpito löyheni, niissä käyminen väheneminen tai korvautui, eikö nuoria riittänyt vai loppuivatko ne ympäristön muuttamiseen, muuttamisiin vai mihin?

Jos äänität

- käytä C-kasettia, joko erillistä mikrofonia tai haastelunauhuria
- puhu nauhan alkuun haastatteluaika ja -paikka ja haastattelijan ja haastateltavan henkilötiedot sekä kysy haastateltavalta suostumus siihen, että aineisto talletetaan myös hänen nimellään tutkimuskäyttöön
- kirjoita samat tiedot koteloon, sekä lyhyt sisältökuvaus eri paperille
- vältä valmiiksi kirjoittamasi tekstin ääneenlukua

Voit lähettää vastauksesi myös sähköpostiviestinä

- sähköpostiosoite: anne.niemi@elakkeensaaajat.fi
- kirjoita viestin aihekenttään tunnuksesi 'Elämäni iltamat'
- kirjoita alkuun omat tietosi edellä olevan ohjeen mukaan
- pitkät tekstit voit lähettää yhtenä liitetiedostona
- digitaalisten kuvien lähettämisestä tulee sopia erikseen

Iltamissa toteutuivat kaksi tärkeää tavoitetta:

Kansan valistamisen ja yleisön huvittelun halu

Työväeniltamia elähdytti 1900-luvun alussa voimakas edistysusko ja halu omak-
sua uusia taidemuotoja, jotka olivat kuuluneet aiemmin vain säätyläiskulttuuriin:
näytelmiä, kuorolaulua ja orkesterimusiikkia. Työväenliike omaksui alkuaikoina
iltamatoimintansa muotoon ja sisältöön vaikutteita raittius- ja nuorisoseuroista.

Kuitenkin työväenliikkeen iltamaperinteeseen siirtyi paljon aineksia suoraan kan-
sankulttuurista ja kansainvälisestä kaupunkiviihteestä. Kuplettien suosio työväes-
tön keskuudessa ennakoi kisällilaulujen nousua 1930-luvulta alkaen. Ajankoh-
taishuumorin ja poliittiseen taisteluun keskittyvästä kisällilaulusta tulikin iltamien
erityisperinnettä.

Työväentaloilla vietettiin iltamia heti niiden perustamisen jälkeen. Näin iltamien
järjestäjien tavoitteissa yhdistyivät lähinnä poliittinen kulttuuri ja järjestöelämä sekä
toisaalta työväen kulttuuri, jolla tarkoitettiin tavallisen ihmisen arkea ja juhlaa.

Tutkija *Vesa Kurkela* on tarkastellut työväeniltamien merkitystä hyvin osuvasti, ja
hänen mukaansa hyveellinen, ihannoiva ja aatteellinen suhtautuminen iltamiin il-
menee erityisen hyvin tuolloin ilmestyneissä iltamatoimintaa neuvovissa oppaissa.
Vuonna 1934 kansaedustajan uraansa aloitellut *Sylvi-Kyllikki Kilpi* kirjoitti erää-
seen oppaaseen seuraavan kuvauksen iltamasta:

*Väsinyt ahertaja on nähnyt viikolla parikin kertaa ilmoituksen lähestyvistä työ-
väentalon juhlasta, hän on kuullut toverien ja perheensä jäsenten siitä mainitsevan.
Ja niin herää kaipaus iloisten ja juhlamielessä olevien ihmisten pariin ja hän päät-
tää lähteä mukaan. –*

*Kulku kadulla ja teillä kohti valaistua työväentaloa on sekin harrasta. Tuttujen
tapaaminen matkalla, liikehtiminen eteisessä päällyysvaatteita jätettäessä,
tervehdykset sinne ja tänne ovat omiaan lisäämään tunnetta siitä, että tänä iltana
eletään toista elämää kuin tehtaassa, pellolla, kodin talousaskareissa, varatöissä
ja myymäläpöydän takana.*

Iltamaoppaassa annettiin yksityiskohtaisia ohjeita arvokkaan ja aatteellisesti korkeatasoisen iltamaohjelman tuottamiseen. Kuorolaulu, näytelmät ja lausunta olivat Kilvelle työväeniltamien tason takaaaja.

Ylävän ohjelman lisäksi oikeus tanssimiseen näyttää olleen yleisön keskuudessa kiistämätön aivan iltamatoiminnan alusta lähtien. Tanssimisesta tuli se houkutin, jolla yleisömenestys saatiin taatuksi.

Ruohojuuritasolla iltama lähenteli karnevalistista ilottelua siinäkin mielessä, että valistushenkinen ja vakava ohjelma kääntyi helposti pääläelleen. Vakavasta tuli huvittavaa, palopuheesta parodiaa, pääasia kääntyi sivuasiaksi ja pääasiaksi tuli esimerkiksi juopottelu, nahistelu ja seksuaalisten suhteiden edistäminen. Iltamissa juhlallinen löi kättä leikilliselle, tempunteko aatteelliselle.

Useimmiten iltamien ohjelmat tuotettiin yhdistyksen omin voimin eikä vierailevia taiteilijoita tilattu kovinkaan usein. Jokainen ryhmäesityksissä mukana ollut – soittaja, näyttelijä, laulaja, tanssija tai voimistelija – tietää omakohtaisesti, miten paljon esiintyjien yhteisesti luoma ja kokemus sisäpiirihenki tuo harrastukseen mielekkyyttä. Esiintymisiin liittyy aina omaa tilannekomiikkaa, sisäpiirijuttuja, joista yleisö ei yleensä tiedä mitään.

Muistitiedon keruun kannalta kiinnostavaa aiheessa on se, että iltamien pito perustui suuressa määrin järjestöjen harrastustoimintaan. Iltamien ohjelma painottuikin helposti sellaisiin numeroihin, joita lähes kuka tahansa järjestöaktiivi kykeni esittämään: lausuntaan, sadunkerrontaan, kuorolauluun, voimistelu- ja tanssiesityksiin. Myös näytelmäesitykset luontuivat varsin kauan puhtaasti harrastajavoimin.

Nyt Sinulla on mahdollisuus osallistua Eläkkeensaajien Keskusliiton järjestämään Elämäni iltamat -keruuseen ja kertoa omat värikkäät kokemuksesi iltamista – olitpa sitten ohjelmansuorittajana tai yhtenä yleisön joukossa. Mitä erilaisempien kokemusten muistiin kirjaaminen on tärkeää, sillä haluamme tallentaa juuri sen muistitiedon, joka sinulla on kerrottavana iltamaperinteestä.

KERUUAIKA

4.4. – 31.10.2002

Kilpailuraadin jäseninä ovat sosiaalineuvos *Sinikka Luja-Penttilä* (puheenjohtaja), toiminnanjohtaja *Eeva-Sisko Artell* Työväen Näyttämöiden Liitosta, maisteri *Sakari Kiuru*, asiamies *Jaakko Kuusela* Kansan Sivistysrahastosta, tutkija *Risto Reuna* Työväen Muistitietotoimikunnasta ja raadin sihteerinä *Anne Niemi* Eläkkeensaajien Keskusliitosta.

Vastaukset lähetetään osoitteeseen:

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

ELÄMÄNI ILTAMAT

PL 178

00151 Helsinki